

Internet-tiedonlähteiden luotettavuuden arviointi

Luotettavuus

Tietoa on arvioitava kriittisesti, jotta voi varmistua, että se on käyttökelpoista ja luotettavaa. **Luotettavuuden arviointi** merkitsee käytännössä sen arvioimista, onko lähteessä esitetty tieto paikkansa pitävää ja perusteltua.

Erityisen tärkeää luotettavuuden arviointi on internetissä, jossa julkaistulla tiedolla ei ole aina julkaisemista valvovaa toimituskuntaa ja tiedon on voinut tuottaa kuka tahansa.

Asiantuntemus

Asiantuntijoihin ja omalla alallaan arvostettuihin henkilöihin yleensä luotetaan.

Sanomalehdissä ja tieteellisissä julkaisuissa kirjoitettuja tutkimustuloksia pidetään useimmiten

totena. Silti on syytä olla luottamatta auktoriteetteihinkaan ehdottomasti. Myös asiantuntijat saattavat muokata tietoja tarkoituksella.

Puolueettomuus

Tieteellisissä julkaisuissa on usein näkökulmaeroja sen mukaan, minkä koulukunnan edustaja on kirjoituksen tehnyt. Yksityishenkilö voi kirjoittaa aiheesta värityneesti esim. puolustaen omaa poliittista näkemystään.

Kattavuus

Tiedon kattavuutta voi miettiä tutkimalla, onko aihetta käsitelty pinnallisesti ja yksipuolisesti vai tarkastellaanko sitä monipuolisesti. Onko ehkä joitain asioita jätetty kertomatta ja mitä se merkitsee aiheen käsittelyn kannalta.

Ajantasaisuus

Myös aineiston julkaisuajankohta kannattaa ottaa huomioon. Jos tarvitsee tuoretta tietoa, sen voi ottaa huomioon jo tiedonhaussa. Aina tiedon tuoreus ei ole oleellisinta, esimerkiksi historian ja filosofian tiedonlähteet eivät vanhene niin nopeasti, kuin joillain muilla aloilla, esimerkiksi tietotekniikassa.

Tiedonlähteiden luotettavuuden arviointi on olennainen osa tiedonhankintaa. Seuraavassa on yleisiä kriteereitä ja kysymyksiä, joita on hyvä pohtia arvioitaessa internet-tiedonlähteiden luotettavuutta.

1. Tekijän asiantuntemus

- Kuka on sivuston tekijä (henkilö/yhteisö)?
- Onko tekijän yhteystiedot mainittu?
- Annetaanko sivustolla tietoa tekijän pätevyydestä?
- Millainen maine tekijän taustaorganisaatiolla on?
- Viranomaisten, yliopistojen ja tutkimuslaitosten tuottamaa tietoa pidetään keskimääräistä luotettavampana.

2. Tiedonlähteen objektiivisuus ja kattavuus

- Mikä tarkoitus tiedon tuottamisella on ollut?
- Kenelle sivu on suunnattu?
- Onko mielipiteet, mainonta ja faktat eroteltu toisistaan?
- Sisältyykö tietoon ideologisia tai poliittisia painotuksia?
- Onko tiedonlähde kattava esitys aiheesta?
- Mitä asioita aiheesta on jätetty käsittelemättä?

3. Tiedon oikeellisuus

- Onko sivulla oleva tieto paikkansa pitävää, luotettavaa ja virheetöntä?
- Onko sivustolla lähdeluettelo?
- Onko lähteet mainittu?
- Onko sivuston kieliasu virheetöntä?
- Löytyykö vastaavaa tietoa muista lähteistä?

4. Ajantasaisuus

- Milloin tiedonlähde on julkaistu internetissä?
- Päivitetäänkö sivustoa säännöllisesti?
- Onko käsiteltävä aihe sellainen, että se vaatii jatkuvaa päivittämistä?
- Toimivatko linkit?

Verkkosivujen arviointiharjoituksia ja esimerkkejä

1.

Arvioi kriittisesti oheisia verkkosivuja seuraavien kysymysten avulla ja mieti samalla kumpaa sivustoa kannattaisi ennemminkin käyttää esim. esitelmän teossa.

Tiedonlähteen tarkoitus ja tiedon objektiivisuus

	Rokotusinfo.fi http://www.rokotusinfo.fi/	Terveyskirjasto http://www.terveyskirjasto.fi/
Mihin tarkoitukseen sivusto on tehty?		
Onko tieto perusteltu esim. tutkimustiedolla?		
Yritetäänkö siinä vakuutella yleisöä tai myydä jotain?		
Esitetäänkö sivustolla yleistyksiä ja miten niitä perustellaan?		

Tiedon ajantasaisuus

	Rokotusinfo.fi http://www.rokotusinfo.fi/	Terveyskirjasto http://www.terveyskirjasto.fi/
Milloin sivu on julkaistu ja/tai päivitetty?		

Tekijän asiantuntemus

	Rokotusinfo.fi http://www.rokotusinfo.fi/	Terveyskirjasto http://www.terveyskirjasto.fi/

Onko tieto verkko-sivun tekijästä selkeästi nähtävissä?		
Onko sivuston tuottaja töissä organisaatiossa, jolla on asiantuntemusta kyseisestä aiheesta?		
Onko sivuston tekijä tuonut tarkemmin esiin, millä tavoin hän on asiantuntija käsittelemässään aiheessa?		
Löytyykö tekijästä tietoa internetistä? Onko hänet mainittu muissa lähteissä?		

2.

Valitse jokin seuraavista ruokavalioista tai dieeteistä ja hae siitä tietoa Googlesta:

- karppaus tai vähähiilihydraattinen ruokavalio
- veriryhmädieetti
- GI-dieetti
- Atkinsin dieetti
- Zone-dieetti

Valitse kahdelta ensimmäiseltä hakutulossivulta mielestäsi luotettava tiedonlähde ja arvioi valitsemaasi tiedonlähdettä seuraavien kysymysten avulla:

- Kuka on tiedonlähteen kirjoittaja?
- Milloin tiedonlähde on julkaistu tai päivitetty?
- Kenelle tiedonlähde on suunnattu?
- Onko sisältö objektiivista? Onko sisällössä ristiriitaisuutta?
- Mistä löytyisi luotettavaa tietoa aiheesta?

4. Artikkeleita ja videoita verkossa – tiedonlähteiden arviointi

Tutustu seuraaviin tiedonlähteisiin ja etsi niistä tietoa *Tove Janssonista*. Vertaile tiedonlähteitä keskenään.

- **Wikipedia** avoin ja maailmanlaajuinen tietosanakirja
- **Suomen kansallisbiografia** - yli 6000 suomalaisen pienoiselämäkerran kokoelma
Käyttö kirjastossa asiakaspäätteillä tai etäkäytössä. Etäkäyttöön tarvitaan kirjastokortin numero ja tunnusluku.
- **National-encyklopedin** ruotsalainen tietosanakirja
Käyttö kirjastossa asiakaspäätteillä tai etäkäytössä. Etäkäyttöön tarvitaan kirjastokortin numero ja tunnusluku.
- **Youtube** internetissä toimiva maksuton videopalvelu

3."Amis vai lukio?"- verkkotiedonlähteiden arviointi

Tutustu seuraaviin verkosta löytyviin sivustoihin. Mieti niitä luotettavuuden erilaisten kriteerien (tekijän asiantuntemuksen, tiedon tarkoituksen ja objektiivisuuden) kannalta.

Humppilan ja Tammelan nuorten sivut

<http://www.onkspakko.fi/tietosivut/opiskelu/lukioammattikoulu/>

Vantaan ammattiopisto Varia

http://www.vantaa.fi/fi/opetus_ja_kasvatus/aikuiskoulutus/vantaan_ammattiopisto_varia

Mitä peruskoulun jälkeen?

<http://peda.net/veraia/joutsa/yhtenaiskoulu/opo/jalkeen>

Kysy pois.com -keskustelupalsta: Lukio vai ammattikoulu?

<http://www.kysy pois.com/2012/08/31/lukio-vai-ammattikoulu/>

5. Englanninkielisen verkkosivuston arviointi

Tee haku Googlestä sanoilla *ordering petrol*. Tarkastele ensimmäistä hakutulosta, sivustoa **PetrolDirect** (<http://www.petroldirect.com/>) Onko sivusto luotettava?

Lähteitä ja lisämateriaalia:

Internet-aineiston arviointikriteerejä

<http://www.uta.fi/kirjasto/opaat/arviointikriteereja.html> Viitattu 7.1.2013

Kompassi- tiedonhallinnan perusteet

<http://www.amk.fi/opintojaksot/030903/1136829497016.html> Viitattu 7.1.2013